

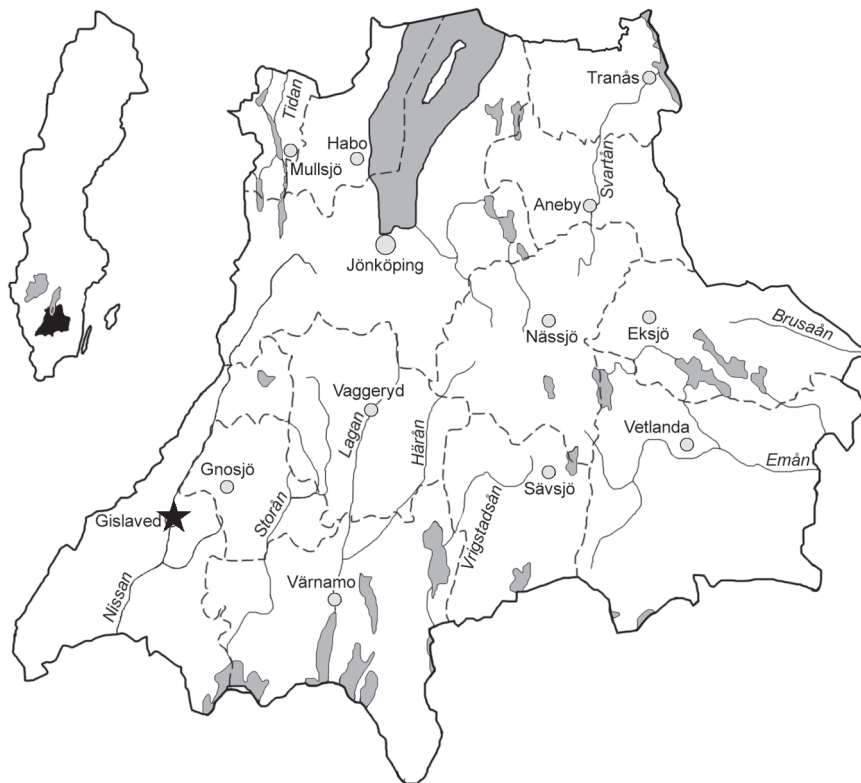
Gravar och marknadsplats i Gislaved

Arkeologisk utredning inför planerad husbyggnation
inom Gislaved 1:29, fornlämning 18:1, Båraryds socken i
Gislaveds kommun, Jönköpings län

Gravar och marknadsplats i Gislaved

Arkeologisk utredning inför planerad husbyggnation inom Gislaved 2:29,
fornlämning 18:1, Båraryds socken, Gislaveds kommun, Jönköpings län

Rapport, foto och ritningar: Ann-Marie Nordman
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

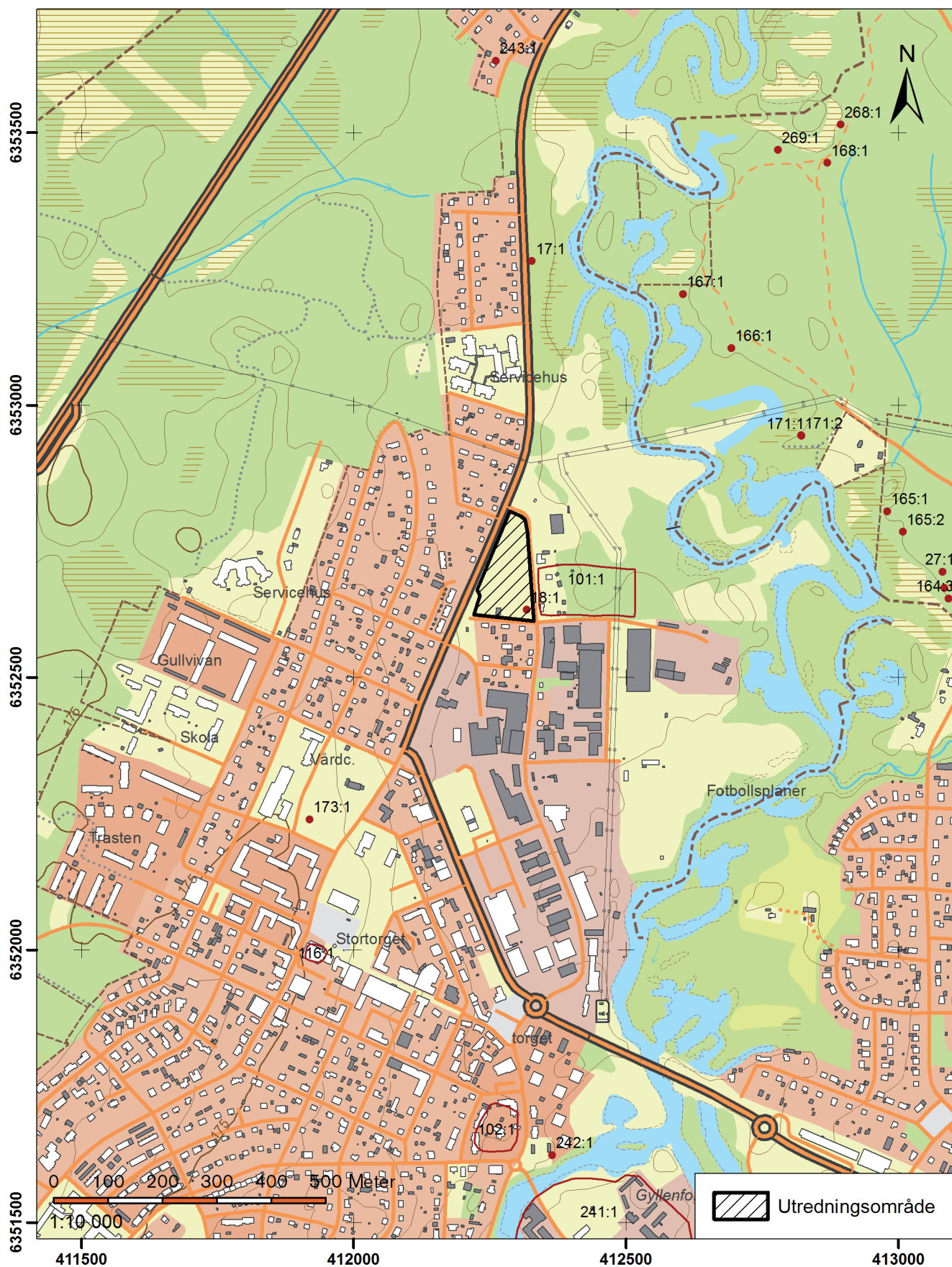
Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK) är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091.

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2015

Innehåll

Inledning.....	5
Båraryd 18:1	5
Utredningsresultat	7
Åtgärdsförslag.....	8
Administrativa uppgifter.....	10
Referenser.....	10

FIGUR 1. Utdrag ur digitala fastighetskartan. Utredningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

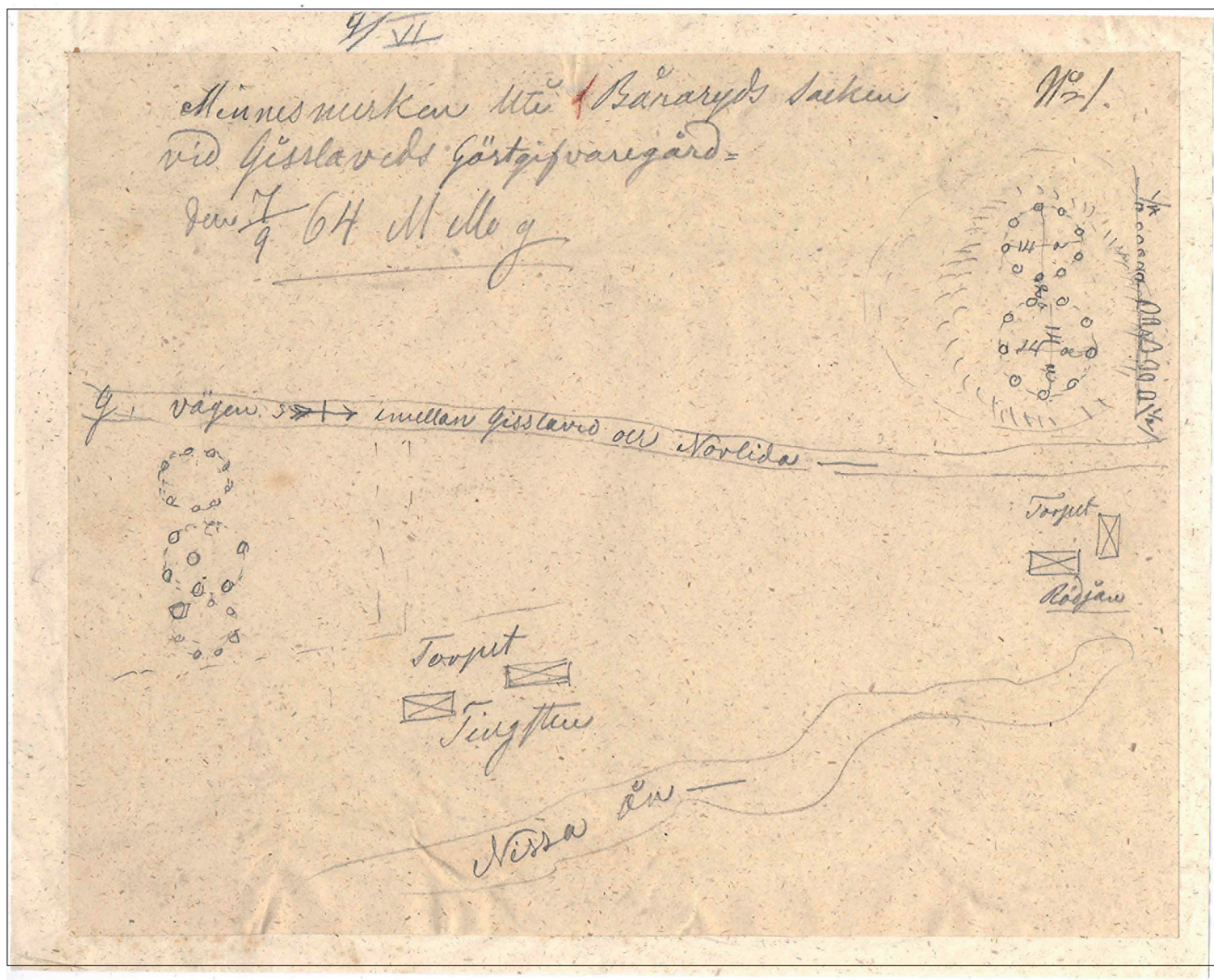
Inledning

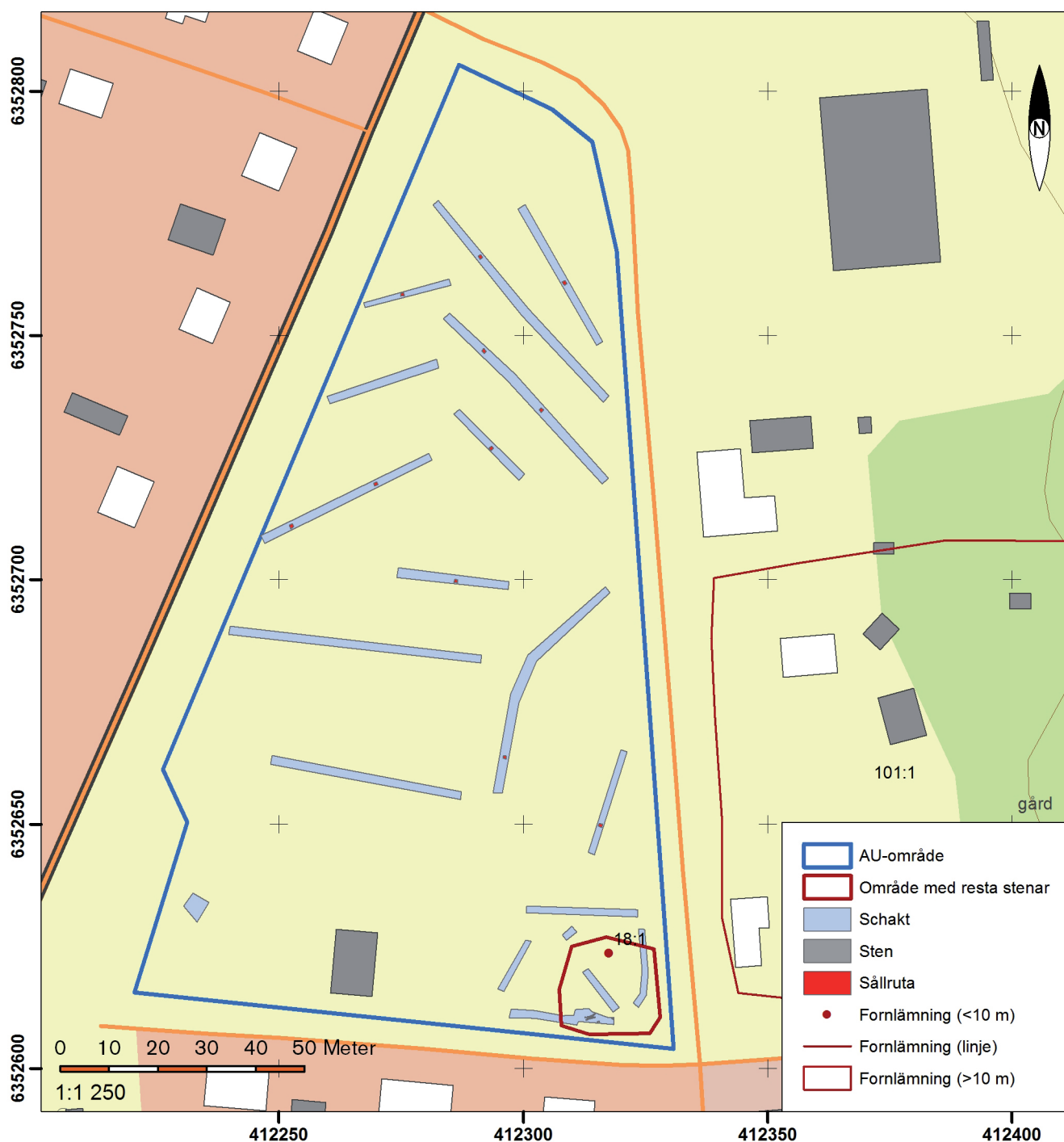
I samband med Gislaveds kommuns detaljplanarbete, har Jönköpings läns museum genomfört en arkeologisk utredning inom den så kallade marknadsplatsen inom Gislaved 2:29 i Båraryds socken. Utredningen omfattade arkiv- och kartstudier, fältinventering och sökschaktsgrävning. Eftersom det fanns frågetecken huruvida fornlämningen Båraryd 18:1 låg på ursprunglig plats, skulle även denna fråga utredas.

Båraryd 18:1

Fornlämningen består enligt uppgift av två stenkretsar (domarringar) vars ursprungliga läge är osäker. Både Jonas Allvin (1846) och Nils M. Mandelgren, i en skiss från 1864, beskriver minst två domarringar på platsen. Mandelgren har ritat in tre stencirklar på sin skiss. Bonden som brukade marken på 1860-talet tog ett okänt antal av de resta stenarna till sitt husbygge 30 meter öster om gra-

FIGUR 2. Nils Mandelgrens skiss från 1864 med fornlämning nr 18 till vänster. Norr är till höger i bild.

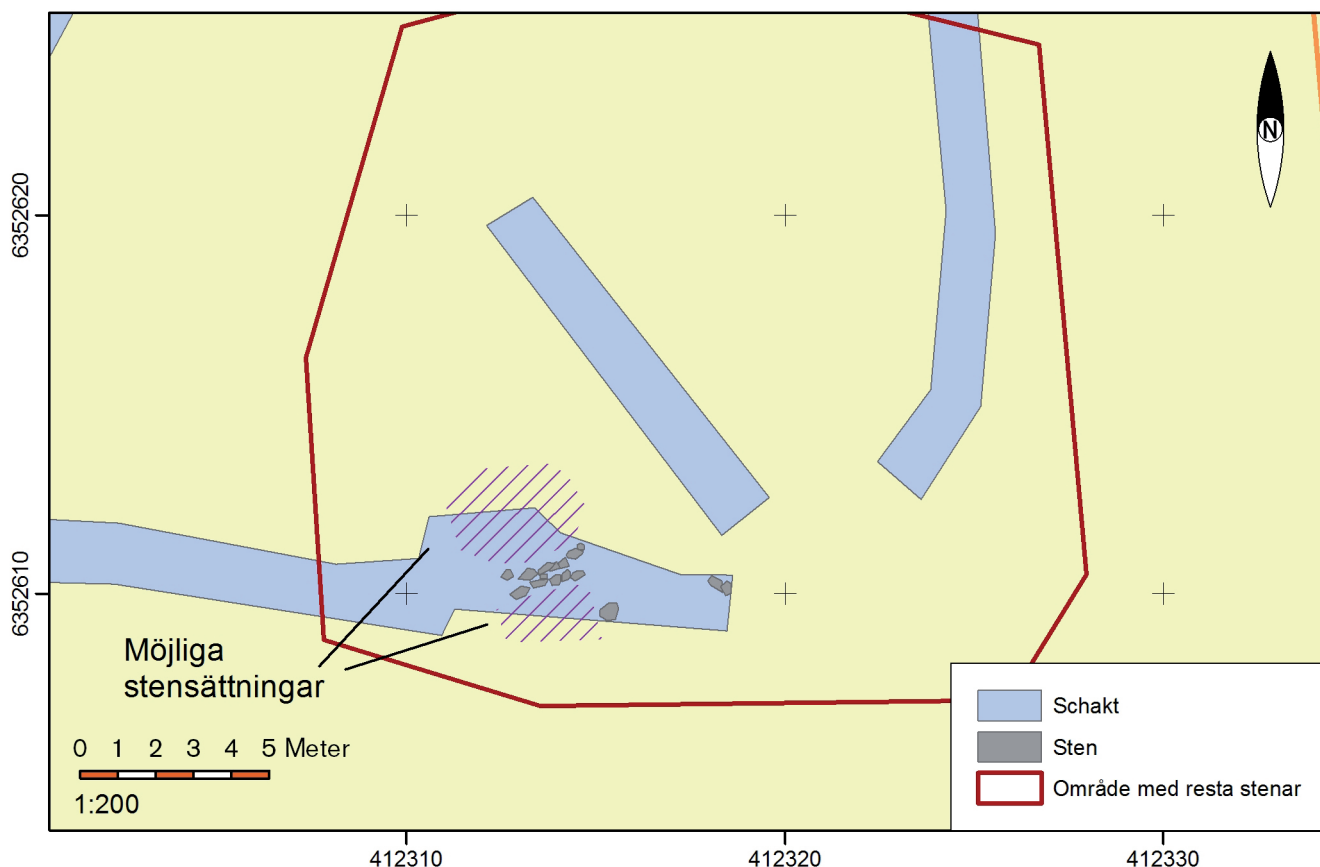

FIGUR 3. Schaktplan. Skala 1:2 000.

varna (torpet Tingsten på skissen). Han ålades av länsmannen att återställa fornlämningen varpå nya stenar ställdes dit. Man var dock osäker på hur anläggningarna ursprungligen hade sett ut varför stenarnas läge är osäker (Djurklou 1870). Idag syns ett dussintal resta eller klumpformiga stenar, men de bildar inga domarringar.

I ett brev daterat 19 sept 1945 meddelade landsantikvarien till Riksantikvarieämbetet (Raä) att en telefonstolpe hade rests mitt

FIGUR 4. Detalj av fornlämning 18:1. Skala 1:200.

bland stenarna (Raä dnr 3941/45). Raä skrev till dåvarande Telegrafverket med uppmaningen att skyndsamt flytta stolpen, vilket också torde skett (brevkopior i läns museets arkiv).

Utredningsresultat

Utredningsområdet ligger i norra delen av Gislaveds samhälle och består idag av en plan gräsbevuxen yta med ett antal tallar och lövträd. Området har under 1900-talet använts som marknadsplats. I det äldre kartmaterialet beskrivs området som tallskog med sankpartier (Lmv E22-8:1, E22-8:6).

Sökschakten grävdes 0,1-1,2 meter djupa. Den ursprungliga nivån bestod av fin sand och mjäla. Under modern tid (1900-talet) har området påförts grus och sand, som mest 0,7 meter tjockt. Inget av intresse påträffades. 11 provrutor sällades med inga fynd gjordes.

Vid fornlämningen, Båraryd 18:1, öppnades fem schakt mitt bland de resta stenarna. Endast i det sydligaste schaktet, närmast Tingsgatan, framkom lämningar av intresse. Dessa bestod av mindre stenar (0,2-0,5 meter stora) lagda i två nästan parallella öst-väst-orienterade rader (2,1-2,5 meter långa) varav den ena är svagt böjd och fortsätter utanför schaktet åt nord/nordöst. Dessa tolkades som möjliga rester efter skadade, ofyllda stensättningar.

FIGUR 5. Södra delen av fornlämning 18:1. Från öst.

Det gick inte att se om någon av de resta stenarna eventuellt stod på ursprunglig plats. Däremot tyder läget på de nypåträffade stenraderna att gravfältet ursprungligen kan ha sträckt sig längre söderut under Tingsrydsgatan.

Åtgärdsförslag

På själva marknadsplatsen krävs inga vidare arkeologiska åtgärder inför exploatering.

För fornlämningen Bårabyd 18:1 anser läns museet att den nuvarande avgränsningen med infart på norra sidan, samt stenstolpar och järnkedja som omgärdar skogsdungen med fornlämningen, är tillräcklig.

Samråd har skett med länsstyrelsen.

FIGUR 6. Två rader av mindre stenar i det sydligaste schaktet vid fornlämningen. Från syd.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-3474-2015
 Länsstyrelsens beslutsdatum: 2015-06-08
 Jönköpings läns museums dnr: 161/2015
 Beställare: Gislaveds kommun
 Fält- och rapportansvarig: Ann-Marie Nordman
 Fältpersonal: Jan Borg
 Fältarbetstid: 2015-08-24–2015-08-27
 Län: Jönköpings län
 Kommun: Gislaveds kommun
 Socken: Båraryds socken
 Fastighetsbeteckning: Gislaved 2:29
 Belägenhet: 63E 5bS
 Koordinater: 6352675N, 412280E
 Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
 Undersökningsyta: 17 000 m²
 Fornlämningsnummer: 18:1
 Fornlämningstyp: Stenkrets

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser:

Allvin, J. 1846. Beskrifning öfver Wästbo härad i Jönköpings län. Jönköping.
 Djurklou, G. 1879. Antikvarisk resa i Östbo, Västbo och Mo härader sommaren 1870. I Medd. Från Norra Smålands fornminnesförening X. 1932

Länsmuseets arkiv:

Mandelgren, N.E. Skiss över "Minnesmerken uti Båraryds socken vid Gislaveds Gästgifvaregård den 7/9 1864"

Kartor lantmäteriet:

E22-8:1 Storskifte 1786
 E22-8:6 Laga skifte 1856

I samband med Gislaveds kommuns detaljplansarbete, har Jönköpings läns museum genomfört en arkeologisk utredning inom den så kallade marknadsplatsen. Utredningsområdet ligger i norra delen av Gislaveds samhälle och består idag av en plan gräsbevuxen yta med ett antal tallar och lövträd. Området har under 1900-talet använts som marknadsplats.

Fornlämningen består enligt uppgift av två stenkretsar (domarringar) vars ursprungliga läge är osäker. Både Jonas Allvin (1846) och Nils Månsson Mandelgren, i en skiss från 1864, beskriver minst två domarringar på platsen. Bonden som brukade marken på 1860-talet tog ett okänt antal av de resta stenarna till sitt husbygge, torpet Tingssten, 30 meter öster om gravarna. Han ålades av länsmannen att återställa fornlämningen varpå nya stenar ställdes dit. Man var dock osäker på hur anläggningarna ursprungligen hade sett ut varför stenarnas läge är osäker. Idag syns ett dussintal resta eller klumpformiga stenar, men de bildar inga domarringar.

Vid fornlämningen öppnades fem schakt mitt bland de resta stenarna. Endast i det sydligaste schaktet, närmast Tingsgatan, framkom lämningar som bedömdes vara fornlämning. De bestod av mindre stenar lagda i två nästan parallella öst-väst-orienterade rader. Dessa tolkades som möjliga rester efter skadade, ofyllda stensättningar.

Det gick inte att se om någon av de dussinet resta stenarna eventuellt stod på ursprunglig plats. Däremot tyder läget på de nypåträffade stenraderna att gravfältet ursprungligen kan ha sträckt sig ännu längre söderut under Tingsrydsgatan.